

การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล

Research Synthesis of the Model of School Administrative Effectiveness

พิชญา ชูเพชร^{1*} และ สุจิตรา จรจิตร¹

Pitchaya Chupate^{1*} and Sujitra jorajit¹

Abstract

The objectives of this research were to study and synthesize the characteristics of fundamental information of certain doctoral researches and academic articles in partial fulfillment for doctorate dissertations of public and private universities. All of these doctoral researches and academic articles were about educational administration, effective model of school administration, and school education published between 2006 and 2013. Nineteen of which were specifically detected from ThaiLIS database.

The instrument utilized in this study was a record form of information for research synthesis. Synthesis of the researches revealed that most of dissertations studied, 36.84%, belonged to Silpakorn University, most published in 2013. The sample groups studied were institutional administrators, educational administrators, experts, scholars, academic teachers, school boards, and students, selected by specified sampling. The research methodology proceeded in several steps, such as a research conceptual framework definition, a basic information study and analysis, creation of an administrative model, a model examination, and a model adjustment and presentation. The instrument mostly used was a questionnaire. Data analysis was performed by determining the means and standard deviations and content analysis.

The effectiveness of school administration models was found to be composed of following elements: administrators, teachers, educational quality administration, strategic planning, learners, and the participation of guardians, communities and societies, as well as financial concerns, tools, and materials.

Keywords: *administrative model, school, effectiveness.*

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

* ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: fonpitchaya@hotmail.com)

รับบทความวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2558 รับลงตีพิมพ์วันที่ 27 เมษายน 2558

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะข้อมูลพื้นฐาน และสังเคราะห์งานวิจัยระดับคุณวุฒิบัณฑิต และบทความวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของคุณวุฒิบัณฑิต เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ งานวิจัยระดับคุณวุฒิบัณฑิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และบทความวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของคุณวุฒิบัณฑิตของมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2556 เจาะจงเฉพาะที่สืบค้นได้จากฐานข้อมูล ThaiLIS จำนวน 19 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลเพื่อการสังเคราะห์งานวิจัย

ผลการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า คุณวุฒิบัณฑิตที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นของมหาวิทยาลัยศิลปากร ร้อยละ 36.84 ส่วนใหญ่ตีพิมพ์เผยแพร่ในปี พ.ศ.2556 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารการศึกษาผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง วิธีการดำเนินการวิจัยมีหลายขั้นตอน เช่น การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การสร้างรูปแบบการบริหาร การตรวจสอบรูปแบบ การปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล พบว่า มีองค์ประกอบ ดังนี้ ผู้บริหาร ครู การบริหารงาน คุณภาพการศึกษา การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ผู้เรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม รวมถึงด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร, สถานศึกษา, ประสิทธิภาพ

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรหลักของการพัฒนาทุกด้าน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มศักยภาพ มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งร่างกาย สติปัญญาและจิตใจ การศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดและเรียนรู้ในการที่จะสร้างสรรค์และพัฒนาคนทั้งในแง่ความรู้ ความคิด ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถสนองตอบทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติ ดังเช่นหลากหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงด้านเศรษฐกิจ

ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาของประชาชน โดยการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาในลำดับต้น ๆ สำหรับประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษา และมีการกระจายอำนาจการศึกษา ไปยังสถานศึกษาตามหลักการ ดังนี้ 1) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากกระทรวงและส่วนกลาง ไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด 2) หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement)

เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหาร การตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษา 3) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People) กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา 4) หลักการบริหารตนเอง (Self Management) ส่วนกลางมีหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและเป้าหมายส่วนโรงเรียนสามารถกำหนดวิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ด้วยตนเอง โดยมีอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน มุ่งองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามที่กำหนดและเป็นไปตามนโยบายของชาติ (ชูชาติ แปลงล้วน, 2551)

จากการรายงานผลการศึกษาที่ผ่านมาโดยหลายหน่วยงาน พบว่า การจัดการศึกษาของไทยอยู่ในเกณฑ์ไม่น่าพอใจ และจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น ทั้งในด้านความรู้ ความคิด และทักษะความสามารถ รวมทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรมด้วย นอกจากนี้ ข้อมูลผลสัมฤทธิ์จากสำนักงานทดสอบระดับชาติ พบว่า อยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง และจากการศึกษาผลการประเมินคุณภาพของการจัดการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนจำนวนหนึ่ง ขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการ การพัฒนาระบบของโรงเรียน การนำระบบสารสนเทศไปใช้ในการ

จัดการเรียนการสอน และขาดการจูงใจครูในการปฏิบัติงาน ครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก วิชาโท ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผล (ทรงพล เจริญคำ, 2552)

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาดังนั้น สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น ควรเลือกรูปแบบในการบริหารคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิผลเพื่อนำมาใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และวิธีดำเนินการวิจัยของงานวิจัยระดับคุณวุฒิปบัณฑิตเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล
2. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยระดับคุณวุฒิปบัณฑิตเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล

ข้อตกลงเบื้องต้น

งานวิจัยที่รวบรวมทั้งหมดเป็นงานวิจัยระดับคุณวุฒิปบัณฑิตของนักศึกษาสาขาบริหารการศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและบทความวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของคุณวุฒิปบัณฑิตของมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ.2549-2556 จำนวน 19 เรื่อง เจาะจงเฉพาะที่สืบค้นได้จากฐานข้อมูล ThaiLIS ซึ่งผ่านกระบวนการควบคุมมาตรฐานและคุณภาพโดยคณาจารย์ที่ปรึกษาผู้ทรง

คุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญของแต่ละมหาวิทยาลัย จึงถือว่าเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน ดังนั้นจึงไม่ต้องประเมินคุณภาพงานวิจัยอีก

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อปัญหาการวิจัย คือ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ซึ่งเป็นปัญหาที่น่าสนใจ โดยการศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ค้นคว้า คัดเลือกและรวบรวมงานวิจัยโดยตรวจสอบงานวิจัยแต่ละเรื่องอย่างละเอียด คัดเลือกงานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อนำมาสังเคราะห์และสรุปผล อภิปรายผลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกข้อมูลเพื่อการสังเคราะห์งานวิจัย ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ชื่อมหาวิทยาลัย ปีที่พิมพ์เผยแพร่ และวิธีดำเนินการวิจัย ได้แก่ ประชากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง รูปแบบของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ประกอบด้วยข้อค้นพบต่าง ๆ การอภิปรายผลและการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยระดับคุณวุฒิบัณฑิตและบทความวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของคุณวุฒิพนธ์เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ.2549-2556 เจาะจงเฉพาะที่สืบค้นได้จากฐานข้อมูล ThaiLIS จำนวน 19 เรื่อง สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะข้อมูลพื้นฐาน จากการวิเคราะห์คุณวุฒิพนธ์ในช่วงปี พ.ศ.2549-2556 พบว่า

คุณวุฒิพนธ์ที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นของมหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 7 เรื่อง รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 5 เรื่อง ส่วนใหญ่ตีพิมพ์เผยแพร่ปี 2556 จำนวน 5 เรื่อง รองลงมาคือ ตีพิมพ์เผยแพร่ปี 2552 จำนวน 3 เรื่อง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน การสุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง รองลงมาคือการสุ่มแบบชั้นภูมิ รูปแบบการวิจัยส่วนใหญ่ใช้วิธีการผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วิธีการดำเนินการวิจัย ส่วนใหญ่มีขั้นตอน เช่น กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยผู้วิจัยศึกษาและสังเคราะห์เอกสารหลักการ ทฤษฎี และสาระสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร แล้วนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลและสร้างรูปแบบ เป็นการนำผลจากกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี จากขั้นตอนแรกมาสรุปเป็นขอบเขตของการศึกษา และจัดทำเครื่องมือวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการบริหารโดยผ่านกระบวนการวิจัย และนำผลที่ได้ไปเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการบริหาร สร้างรูปแบบการบริหาร เป็นการนำเอาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และที่สังเคราะห์ได้มาประยุกต์ใช้ในการสร้างรูปแบบการบริหาร ขึ้นตรวจสอบรูปแบบ เป็นการประเมินตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วสรุปผล วิเคราะห์สังเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ขึ้นปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบ โดยนำข้อมูล ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ มาทำการปรับปรุงรูปแบบการบริหารเพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารที่

เหมาะสม เครื่องมือในการวิจัย ส่วนใหญ่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก รองลงมาใช้เครื่องมือแบบอื่น ๆ เช่น แบบบันทึกข้อมูล แบบสอบถามแบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Questionnaire) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์คำตอบที่ได้จากส่วนที่เป็นข้อคำถามปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล มีองค์ประกอบดังนี้

1) ผู้บริหาร พบว่า ควรมีภาวะผู้นำ มีความศรัทธาในวิชาชีพ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งคำพูดและการกระทำ สามารถสร้างแรงบันดาลใจและจูงใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับโรงเรียนและชุมชน มีบุคลิกภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี และมีอารมณ์ที่มั่นคง สร้างความผูกพันระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง รวมถึงการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ครู ควรมีวุฒิการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ มีความสามารถในการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น มีการคำนึงถึงศักยภาพผู้เรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคล มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย หลากหลาย กระตุ้นความคิดของนักเรียน และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้จากท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีคุณธรรมจริยธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ

3) การบริหารงานคุณภาพการศึกษา พบว่า ควรพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีคุณภาพภายใต้

บริบทที่เปลี่ยนแปลง มีระบบการประกันคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีความยืดหยุ่น โดยบูรณาการระหว่างการเรียนรู้และการดำรงชีวิต มีหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและผู้เรียน มีการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น มุ่งเน้นคุณภาพและความสามารถของผู้เรียน ใช้หลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน หลักสูตรปฐมวัยสอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่น รวมถึงมีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

4) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ แผนงานและโครงการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและการเติบโตของโรงเรียนอย่างชัดเจนให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล นโยบายคณะกรรมการสถานศึกษา ทั้งนี้ การวิเคราะห์แผนกลยุทธ์จะต้องมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียนด้วยวิธี SWOT Analysis หรือการระดมสมอง โดยที่โรงเรียนต้องมีโครงสร้างองค์การ และวัฒนธรรมการทำงานที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ การดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ควรมีการสื่อสาร โดยการประชุม อบรมสัมมนา ให้ทุกฝ่ายได้รับทราบอย่างชัดเจน ซึ่งการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ควรมีการประชุม สัมมนา ระดมสมองร่วมกันกับผู้ที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้อง เพื่อปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาแผนงาน โครงการ เป้าหมายหรือวิธีการปฏิบัติให้เหมาะสม รวมถึงครูและผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา โดยจัดให้มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อและส่งเสริมต่อการเรียนรู้

5) ผู้เรียน ควรได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค พัฒนาผู้เรียนด้านการคิด-

วิเคราะห์และทักษะวิชาชีพ พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน พัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงาม

6) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม การส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรอื่นที่จัดการศึกษา

7) การเงิน วัสดุ อุปกรณ์ ควรจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพและคุ้มค่า โดยการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบ การกำกับติดตาม และรายงานผลการใช้งบประมาณต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและตรวจสอบได้อย่างโปร่งใส จัดทำแผนระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

การสังเคราะห์งานวิจัยระดับคุณวุฒิบัณฑิตและบทความวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของคุณวุฒินิพนธ์เกี่ยวกับรูปแบบการบริหาร สถานศึกษาที่มีประสิทธิผล อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้บริหาร ควรมีภาวะผู้นำ ศรีทธาในวิชาชีพ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งคำพูดและการกระทำ สามารถสร้างแรงบันดาลใจและจูงใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับโรงเรียนและชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของเอ็ดมอนดส์ (Edmonds, 1979) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีความแข็งแกร่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีทักษะพื้นฐาน ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่จะนำโรงเรียนไปสู่ความมีประสิทธิภาพได้ และยังสอดคล้องกับ ออสติน และ เรโนลด์ส์ (Austin & Reynolds, 1990) พบว่า การ

บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ผู้บริหารควรมีบุคลิกภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี และมีอารมณ์ที่มั่นคง สร้างความผูกพันระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง รวมถึงการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับที่ นิรมิต เทียมทัน (2548) กล่าวว่า การที่จะขับเคลื่อนองค์กรไปยังอนาคตให้เติบโตอยู่ตลอดเวลาแม้ว่าเงื่อนไขสภาพแวดล้อมจะเปลี่ยนไป ซึ่งการจะทำเช่นนั้นได้ล้วนขึ้นอยู่กับคนคิด คนจัดการทั้งสิ้น ดังนั้น ความสำเร็จทั้งหมดอยู่ที่ผู้บริหารและพนักงาน หากผู้บริหารและพนักงานมีความรู้ไม่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรสะดุดและพัฒนาไปอย่างเชื่องช้า

2. ครู ควรมีวุฒิการศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ มีความสามารถในการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น มีการคำนึงถึงศักยภาพผู้เรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคล มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย หลากหลาย กระตุ้นความคิดของนักเรียน และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูใช้ภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้จากท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีคุณธรรมจริยธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันมีปัญหาความเสื่อมถอยในด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนในทุกระดับ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่ทุกคนต่างลงความเห็นตรงกันว่าเยาวชนไทยขาดการปลูกฝังในด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงจำเป็นต้องปลูกฝังในด้านคุณธรรม จริยธรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เชวง เตชะโกศยะ (2557) ได้ให้แนวคิดเรื่องการปลูกฝังคุณธรรม

จริยธรรมให้กับเยาวชน ต้องสร้างที่เหตุ คือ ให้ความรู้ ความเข้าใจ และมีผู้ใหญ่ที่เป็นแบบอย่างที่ดีด้วยการปลูกฝังในด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงจำเป็นต้องมีครู เป็นต้นเหตุ คือ ครูที่บ้าน ครูที่โรงเรียน และครูที่เป็นคำสอนในศาสนา

3. การบริหารงานคุณภาพการศึกษา พบว่า ควรพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีคุณภาพภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลง มีระบบการประกันคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่น โดยบูรณาการระหว่างการเรียนรู้และการดำรงชีวิต มีหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและผู้เรียน มีการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น มุ่งเน้นคุณภาพและความสามารถของผู้เรียน ใช้หลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน หลักสูตรปฐมวัยสอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่น รวมถึงมีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เนื่องจากผลการเรียนการสอนเมื่อเฉลี่ยทั้งประเทศมีคุณภาพต่ำในทุก ระดับ ที่เห็นเด่นชัดคงเป็นผลการสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีคะแนน O-NET ไม่ถึง 50% สอดคล้องกับผลการรายงานสภาวะการศึกษาไทย ซึ่งพบว่าการศึกษาไทยใช้งบประมาณสูงแต่ประสิทธิภาพต่ำไม่สะท้อนคุณภาพ เมื่อดูผลการสอบ O-NET ย้อนหลัง 5 ปี ผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยทั้งประเทศค่อนข้างต่ำมากและต่ำลงมากกว่าปีก่อน ๆ (วิทยากร เชียงกูล, 2553) และสอดคล้องกับสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (2553) ได้เสนอแนะไว้ในวิกฤตการศึกษาไทยว่า การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเน้นเฉพาะปัจจัยนำเข้าอย่างเดียวไม่เน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมผู้บริหาร

โรงเรียน ครู กรรมการสถานศึกษา และชุมชน ถ้าครูไม่ครบทุกวิชาทุกชั้นอาจใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น การทำแผนการสอนที่ทันสมัย การทำ E-Teaching E-Learning E-Testing ช่วยครูในวิชาที่ขาดแคลน โดยเฉพาะในโรงเรียนที่ขาดแคลนครู ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่ซ้ำซาก

4. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ แผนงาน และโครงการ เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและการเติบโตของโรงเรียนอย่างชัดเจนให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล นโยบายคณะกรรมการการศึกษา ทั้งนี้ การวิเคราะห์แผนกลยุทธ์จะต้องมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียนด้วยวิธี SWOT Analysis หรือการระดมสมอง โดยที่โรงเรียนต้องมีโครงสร้างองค์การ และวัฒนธรรมการทำงานที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ การดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ควรมีการสื่อสาร โดยการประชุม อบรม สัมมนา ให้ทุกฝ่ายได้รับทราบอย่างชัดเจน ซึ่งการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ควรมีการประชุม สัมมนา ระดมสมองร่วมกันกับผู้ที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้อง เพื่อปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาแผนงาน โครงการ เป้าหมายหรือวิธีการปฏิบัติ ให้เหมาะสม ครู และผู้บริหารมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและส่งเสริมต่อการเรียนรู้ ซึ่งชาติยา ด้วงสารานู (2552) กล่าวว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ต้องวางแผนกลยุทธ์ ประเมินกลยุทธ์ของโรงเรียน กำหนดทิศทางของโรงเรียน กำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียน การปฏิบัติตามกลยุทธ์ของโรงเรียน และประเมินกลยุทธ์ของโรงเรียน

5. ผู้เรียน ควรได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค พัฒนาผู้เรียนด้านการคิดวิเคราะห์และทักษะวิชาชีพ พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน พัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม ยกย่องระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ได้มาตรฐานทุกระดับ ควรมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) นวัตกรรมและโปรแกรมการเรียนรู้ที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาผู้เรียนให้สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา ทั้งนี้ เนื่องจากการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2558 ทำให้ทุกภาคส่วนได้เตรียมความพร้อมสร้างความตระหนักให้แก่องค์กร โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาได้กำหนดนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเพื่อร่วมกันพัฒนา การเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งความสำเร็จของการพัฒนานักเรียนสู่ประชาคมอาเซียนนั้นอยู่ที่สถานศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ที่ได้วิจัยเรื่องสภาพปัจจุบัน ความคาดหวัง และความจำเป็นในการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งระบุว่าโรงเรียนควรมีระบบบริหารจัดการที่เทียบเคียงมาตรฐานสากล มุ่งเน้นนักเรียนให้มีคุณภาพเป็นพลโลก เน้นภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา

6. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม การส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรอื่นที่จัดการศึกษาการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา สร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนา

ในระดับท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาทั้งระดับประเทศและระหว่างประเทศ และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อมุ่งสู่มาตรฐานสากล ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้สังคมโลกมีการเคลื่อนไหลระหว่างวัฒนธรรมมากขึ้น การเมืองแบบเสรีประชาธิปไตยเป็นที่นิยมยอมรับกันทั่วโลก ประเทศไทยจะมีความสัมพันธ์กับชุมชนบนพื้นฐานของศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกันจะมีความสามารถในการแข่งขันและร่วมมือกับการศึกษาเพื่อให้อาจพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีสมรรถนะในการแข่งขัน มีคุณภาพสูงขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ (2553) ได้เสนอแนวทางการดำเนินงานในการขับเคลื่อน โรงเรียนมาตรฐานสากลว่าต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การสร้างภาคีเครือข่ายและการพัฒนาหลักสูตร โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องมีสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่เหมาะสม

7. การเงิน วัสดุ อุปกรณ์ ควรจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพและคุ้มค่า โดยการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบ การกำกับติดตาม และรายงานผลการใช้งบประมาณต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและตรวจสอบได้อย่างโปร่งใส จัดทำแผนระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิระยุทธ ชาติตะกาศกุล (2551) ที่ได้กล่าวถึงการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) และจัดทำกรอบการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลาง (Medium Term Expenditure Framework: MTEF) ไว้เป็นแผนล่วงหน้าระยะ 3-5 ปี เพื่อเป็นกรอบสำหรับการจัดสรรงบประมาณรายปีของสถานศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 การบริหารงบประมาณ โดยสถานศึกษาได้รับจัดสรรในลักษณะเงินก้อน (Block Grant) และดำเนินงานตามมาตรฐานทางการบริหารจัดการและควบคุมทางการเงินใน 7 ด้าน (7 Hurdles) ได้แก่ การวางแผนงบประมาณ การกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุน การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน การบริหารสินทรัพย์และการตรวจสอบภายใน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. สถานศึกษาควรนำองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางการ

พัฒนาสถานศึกษา และนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2. ควรส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา รวมถึงส่งเสริมให้บุคลากรมีความเข้าใจแนวทางการเปลี่ยนแปลง

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลหลายท่าน ซึ่งไม่อาจจะนำมากล่าวได้ทั้งหมด ซึ่งผู้มีพระคุณท่านแรกที่ผู้ศึกษาใคร่ขอขอบคุณคือ รศ.ดร.สุจิตรา จรจิตร ผู้สอนที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน เพื่อให้การเขียนบทความฉบับนี้สมบูรณ์ที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชาติยา ด้วงสำราญ. (2552). *รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก* (คุณฉวีนิพนธ์ปรัชญาคุณฉวีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ชูชาติ แปลงล้วน. (2551). *การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน: กรณีศึกษาโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4* (จิตยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- เขวง เดชะโกศยะ. (2557). *การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน*. จาก <http://www.Jariyatam.com/moral-cultivatium>
- ทรงพล เจริญคำ. (2552). *รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร* (คุณฉวีนิพนธ์ปรัชญาคุณฉวีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- นิรมิต เทียมทัน. (2548). *ยุทธศิลป์การบริหารจัดการ = ศาสตร์และศิลป์สำหรับผู้สร้างอนาคตใหม่*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ตะวัน.
- วิทยากร เชียงกูล. (2553). *รายงานสภาวะการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (2551). *เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามีอาชีพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2553). *วิกฤตการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: หจก. วี.ที.ซีคอมมิวนิเคชั่น.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

Austin, G. E., & Reynolds, J. D. (1990). Managing for improved school effectiveness: An international survey. *School Organization*, 10(2-3), 167-178.

Edmonds, R. R. (1979). Effective schools for the urban poor. *Education Leadership*, 37(1), 15-24.